

Een LGO-leerplan voor VSO-uitstroomprofiel **Arbeidsmarktgericht**

Hulpmiddel voor het gestructureerd ontwikkelen van een leerplan voor de leergebiedoverstijgende doelen in het vso

Thema: Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief

VOORBEREIDINGSFASE

Stappen	LGO kerndoelen	Concretisering
<p>Heeft u de volgende stappen doorlopen?</p> <p>Stap 1. Informeren, draagvlak creëren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team kent de kerndoelen. Het team heeft goed in beeld hoe de eigen school aan de LGO doelen werkt. Het team erkent de noodzaak om (sommige) LGO-kerndoelen (beter) herkenbaar in het onderwijsaanbod op te nemen. <p>Stap 2. Uitgangspunten formuleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team bepaalt of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. Het team bepaalt voor elk van de transitiedomeinen (vervolgonderwijs, werk, wonen, vrije tijd en burgerschap) of er wordt gekozen voor een uitstroomspecifieke uitwerking of een meer gemeenschappelijke uitwerking. <p>Stap 3. Verantwoordelijkheden benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het team heeft een visie op de plaats van de LGO-doelen en de verschillende transitiedomeinen in het totaal van doelen en activiteiten in de school. Het team kiest voor elk LGO-thema en voor elk transitiedomein voor een vorm van programmering. Het management legt afspraken vast in het schoolplan en jaarrooster. 	<p>10. De leerling krijgt zicht op eigen voorkeuren, interesses en toekomstwensen op het gebied van werken, wonen, vrije tijd en burgerschap.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het verkennen van de eigen kwaliteiten, voorkeuren en interesses. Het verkennen van eigen toekomstwensen op het gebied van vervolgonderwijs, werken, wonen, vrije tijd en burgerschap. Het verkennen van de eigen toekomstmogelijkheden op het gebied van vervolgonderwijs, werken, wonen, vrije tijd en burgerschap. Het ontwikkelen van een positief en realistisch zelfbeeld. Het verkennen van werk in verschillende sectoren, branches en bedrijven. Het zicht krijgen op eigen toekomstmogelijkheden en kansen op de arbeidsmarkt.
	<p>11. De leerling leert afwegingen en keuzes te maken die leiden tot een passend persoonlijk toekomstperspectief.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Het kunnen presenteren van jezelf. Het realistisch leren benoemen van eigen prestaties en capaciteiten. Het realistisch leren benoemen van eigen toekomstmogelijkheden. Het leren afwegen wat realiseerbare en gewenste vrijetijds- en woonsituaties zijn en leren keuzes maken. Het leren afwegen wat realiseerbare wensen en kansen op de arbeidsmarkt zijn, gezien de eigen mogelijkheden en beschikbare ondersteuning, en het leren keuzes maken.

PLANNINGSFASE

Stap 4: Fasering en positionering van leerinhouden

Welke leerdoelen passen bij de verschillende fasen van de leerroute?	Bepaal welke inhoudelijke focus past bij verschillende onderwijsfasen / leerjaren.	Voorbeeld
	<p>Uitgangspunt: zorg voor een doorlopende leerlijn LOB. Betrekt hierin zowel LGO-doelen 10 en 11 'ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief', als VOA-doelen 1 en 2 (werkveld verkennen en werk verwerven en behouden). Hiermee verwerft een leerling de belangrijkste loopbaancompetenties ten behoeve van:</p> <ul style="list-style-type: none"> motieven en capaciteitenreflectie werkexploratie loopbaansturing netwerken. <p>Uitgangspunt: leren kiezen en kunnen kiezen! Zorg ervoor dat de leerlingen continu onder begeleiding keuzeprocessen doorlopen. Het maken van keuzes, het opdoen van ervaringen en het reflecteren hierop vormen de basis voor de ontwikkeling van een persoonlijk toekomstperspectief.</p> <p>Waar ligt de focus in de verschillende fasen van de leerroute?</p> <p>Fase 1: Brede oriëntatie op de beroepssectoren. Leren door doen. Keuzeprocessen zijn gericht op zelfbeeldverheldering, motievenreflectie en capaciteitenreflectie. Sollicitatie naar een schoolinterne stage.</p> <p>Fase 2: Verkenning. De leerling kiest steeds bewuster voor een sector of branche. De leerling verkent het functioneren in de rol van werknemer.</p> <p>Fase 3: Verdieping Hier gaat het om het verkrijgen van bevestiging over de gekozen richting, het ontwikkelen van een arbeidsidentiteit.</p>	
Hoe passen de doelen bij de rest van het onderwijs?	<p>Geef aan hoe de inhouden gekoppeld worden aan de visie en uitgangspunten van de school.</p> <p>Uitgangspunt: Loopbaanleren als cyclisch proces Loopbaanoriëntatie ontstaat door de cyclus: ervaringen opdoen, daarop reflecteren, keuzes maken en nieuwe ervaringen opdoen. Verbind de diverse ervaringen met elkaar door middel van begeleiding.</p> <p>Zorg daarom voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> Voldoende gelegenheid om gevarieerde ervaringen op te doen. Passende begeleiding om op de ervaringen te leren reflecteren. Voldoende keuzemogelijkheden voor de leerling om vervolg te kunnen geven aan de uitkomsten van de reflectie. 	Voorbeeld

<p>Welke positie krijgt de begeleiding? Denk bijvoorbeeld aan (combinaties van):</p> <ul style="list-style-type: none"> • koppelen aan de stage • het voeren van loopbaangesprekken • integreren in bepaalde vakken • aanbieden als vakoverstijgend thema • aanbieden als apart vak. <p>Hoe zorgt u voor voldoende keuzemogelijkheden? De leerling leert te oefenen in het maken van keuzes doordat hij keuzemogelijkheden aangeboden krijgt en daarin begeleid wordt. Dit komt tot uiting door bijvoorbeeld keuzemogelijkheden te bieden in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soort opdracht • stage-omgeving <p>werken in eigen tempo.</p>	
---	--

Stap 5: Programmering van leeractiviteiten, didactiek en leeromgeving

<p>Wat zijn geschikte werkvormen om de leerdoelen te bereiken?</p>	<p>Bepaal leeractiviteiten en didactiek die passen bij de inhoudelijke leerdoelen.</p> <p>Ga na in welke contexten de leerling loopbaanervaringen opdoet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tijdens leeractiviteiten • tijdens stages • in de vrije tijd • de leerling stimuleren om zelf contacten te leggen met bijvoorbeeld mensen in het werkveld (relatie met functioneren in sociale situaties). <p>Hoe stimuleert u reflectie op de opgedane ervaringen? Denk aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • loopbaangesprekken/dialogoog • groepsgesprekken • het bijhouden van een portfolio en een pop • daag de leerling uit om te solliciteren naar (in- en externe stageplaatsen). <p>Wat kunnen passende werkvormen voor reflectie zijn?</p> <ul style="list-style-type: none"> • portfolio-gesprekken • transitiegesprekken. <p>Stel per fase passende loopbaanvragen centraal. Bijvoorbeeld: Fase 1: Welke talenten kan ik inzetten? Wat voor werk is er in de regio? Fase 2: Wat past bij mij? Waar ben ik goed in? Wat zijn mijn mogelijkheden? Fase 3: Voel ik me prettig in dit werk en bij deze collega's?</p> <p>Hoe stimuleert u de leerling om zélf stappen te zetten ten behoeve van zijn (leer)loopbaan? Stimuleer de leerling bijvoorbeeld om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gesprekken (over loopbaanervaringen) aan te gaan personen in de omgeving • eigen leervragen te herkennen • contacten te leggen met ondersteunende instanties. <p>Met betrekking tot gewenste en realiseerbare toekomstperspectieven in wonen en vrije tijd zal vaak in samenwerking met andere actoren (ouders, zorgaanbieders) worden gewerkt.</p>	<p>Voorbeeld Doorkijkje met betrekking regiefunctie: Jongen met ASS wil piloot worden. In plaats van dit uit zijn hoofd te praten omdat het gezien zijn stoornis weinig kans heeft, wordt hij begeleid om zelf hierover na te denken en stappen te ondernemen. De regie over het maken van keuzes en het ophalen van informatie wordt bij de leerling gelegd zodat deze leerling hiervan kan leren.</p>
<p>Wat zijn geschikte leeromgevingen?</p>	<p>Beslis hoe de leeromgeving eruit moet komen te zien om aan te sluiten bij de inhoud en mogelijkheden van school en leerling.</p> <p>Baseer de keuzes op de volgende principes m.b.t. leeromgevingen:</p> <p>Algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het leren kan in school, om school en buiten school . • Er zijn voldoende materialen, zoals boeken- of plaatmateriaal, films, materialen. • De leeromgeving is veilig. • De leeromgeving is inspirerend en biedt kans voor de leerling om zelf aan de slag te gaan. • De leeromgeving stimuleert de zelfstandigheid door overzichtelijkheid, routes, afspraken. • De leerlingen worden gestimuleerd om keuzes te maken met behulp van visuele ondersteuning. • Er is ruimte om te reflecteren. <p>Welke eisen kunnen gesteld worden aan de begeleiding?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het inzetten van medewerkers die toegerust zijn op het begeleiden en coachen van leerlingen bij zulke keuzeprocessen. • De begeleiders kunnen beschikken over passende procedures en instrumenten ten behoeve van de begeleiding. <p>Bij oriënterende / interne stages:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De stageplaats past bij de motieven en capaciteiten van de leerling. • Er is begeleiding aanwezig die de leerling stimuleert om zich bewust te worden van zijn voorkeuren. • De leerling krijgt de ruimte om af en toe wat afstand te nemen en na te denken over.... 	<p>Voorbeeld: De leerling leert te oefenen in het maken van keuzes doordat hij keuzemogelijkheden aangeboden krijgt en daarin begeleid wordt. Dit vraagt om een leeromgeving gericht op maatwerk</p> <p>Voorbeeld: Richt voor alle leerlingen keuzemogelijkheden in, gericht op toekomstig werk en maatschappelijke participatie (wonen, vrije tijd, burgerschap).</p>

Stap 6: Kiezen van passende leermiddelen

Wat zijn geschikte leermiddelen?

Inventariseer welke leermiddelen aansluiten bij de uitgangspunten.

Er is een [inventarisatie](#) van leermiddelen beschikbaar die op verschillende categorieën is te doorzoeken.

Stap 7: Benoemen van werkwijze van beoordeling

Op welke wijze worden de leerresultaten inzichtelijk gemaakt?

Geef aan hoe je de ontwikkeling van de leerling zichtbaar maakt.

Ga eerst na: in hoeverre wilt u de ontwikkeling van een persoonlijk toekomstperspectief beoordelen, vanuit welke visie en met welk doel wilt u dat doen.

Welke beoordelingsvormen zijn daarvoor geschikt?

In het algemeen is het de bedoeling om vast te stellen of leerlingen na het volgen van een programma (of een specifiek aanbod) ook werkelijk competentier zijn geworden. Er zijn echter geen formele criteria vastgelegd voor de competenties op de leergebiedoverstijgende thema's en daarmee ook niet hoe dat kan worden getoetst.

De school stelt daar zelf een werkwijze voor vast. Daarbij is het belangrijk hier met het gehele team gezamenlijk een lijn in te trekken:

- over welke competenties gaat het in dit uitstroomprofiel (met prioriteiten in het licht van toekomstperspectieven).
- ontwikkelen van een gelijke manier van kijken daarnaar (tussen verschillende betrokken docenten en door de leerjaren of onderwijsfasen heen).
- het vastleggen van competentie (met name in ontwikkelingsvolgmodel, portfolio, transitiedocument).

Vaak zal de observerende en beoordelende blik van de leerkracht gekleurd worden door het gebruikte instrumentarium. De beoogde onderwijsopbrengst en het vaststellen van resultaat is logischerwijze met elkaar verbonden. Daarom zal dit van meet af aan in de planning aandacht vragen en niet pas achteraf.

Klik [hier](#) voor verdere aanwijzingen voor deze stap en verwijzingen naar bruikbare informatie en instrumentarium.

Voorbeeld

Leerlingen kunnen hun ontwikkeling zichtbaar maken door:

- hun ervaringen te verwoorden of verbeelden.
- het bijhouden van een portfolio.
-

REALISATIEFASE

Stap 8: Uitvoeren van leeractiviteiten en beoordeling

- a. De betrokkenen voeren leeractiviteiten uit voor alle LGO thema 's in de betreffende uitstroomprofielen.
- b. Het management volgt (of laat dat doen) op systematische wijze de voortgang van de implementatie en heeft daartoe een werk- en overlegstructuur ingericht.

Het programma wordt uitgevoerd gedurende de periode van bijvoorbeeld één schooljaar (de school kan er natuurlijk ook voor kiezen om gedurende een kortere periode "proef te draaien"). Dit schooljaar wordt gebruikt om de kwaliteit en het effect van het programma te toetsen. Vragen die daarbij kunnen worden gesteld zijn bijvoorbeeld:

- Is het programma 'aan de maat' van onze leerlingen?
- Welke meetbare effecten sorteert het programma?
- Voorziet het programma in een algemene behoefte? Zijn aanpassingen noodzakelijk in inhoud en/of in tijd?
- Wordt het programma op de beoogde wijze uitgevoerd?

EVALUATIEFASE

Stap 9: Vastleggen van evaluatiedata

- a. Het management legt vast op welke wijze, wanneer en op basis van welke criteria/prestatie indicatoren wordt geëvalueerd
 - I. op het niveau van de uitvoering conform gemaakte afspraken;
 - II. op het niveau van waardering van de betrokkenen;
 - III. op het niveau van leeropbrengsten.
- b. Het management vraagt waar nodig adviezen om het programma in zijn totaliteit te verbeteren.
- c. Het management besluit tot het vastleggen van (onderdelen van) het programma dan wel tot hernieuwde planning.

BORGINGSFASE

Stap 10: Borging in plannen, in handelen en in roosters

- a. Het management legt in afspraken met het team vast op welke wijze de herkenbaarheid van de leergebied overstijgende doelen is terug te zien in het handelen van elk teamlid.
- b. Het management legt afspraken vast in het schoolplan (eventueel het jaarplan/managementovereenkomsten) en in de roosters.
- c. Alle betrokken medewerkers verwerken de gemeenschappelijke leeractiviteiten met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen in groepsplannen.
- d. Speciale, geïntensiverde begeleiding met betrekking tot de leergebied overstijgende kerndoelen worden voor individuele leerlingen vastgelegd in een handelingsplan.

